

LUKA BEKIĆ

*Hrvatski restauratorski zavod
Cvijete Zuzorić 43
HR-10000 ZAGREB
lbekic@h-r-z.hr*

JALKOVEC – POLICE, JAMA K 8 I OSTALI NALAZI KULTURE POLJA SA ŽARAMA

**UDK 903 “636/637” (497.5)
Izvorni znanstveni rad**

U radu su opisani kasnobrončanodobni arheološki nalazi pronađeni prilikom izgradnje južnog dijela obilaznice grada Varaždina, a posebice prilikom iskopa odvodnih kanala blizu sela Jalkovec. Na tom mjestu pronađeno je više jama iz kasnog brončanog doba te sitni nalazi koji se mogu pripisati antičkom i ranosrednjovjekovnom razdoblju. Najzanimljiviji nalaz je veća posuda u kojoj se nalazilo sedam manjih cjelovitih posuda. Ovaj skup posuda datira se u stariju fazu kulture polja sa žarama.

*Ključne riječi: Varaždin, obilaznica, Jalkovec, Police, kultura polja sa žarama.
Key words: Varaždin, deviation road, Jalkovec, Police, Urn Field Culture.*

Arheološki nadzori nad izgradnjom obilaznice grada Varaždina

Tijekom travnja 2006.g. započela je izgradnja jugozapadne obilaznice grada Varaždina, dionica Nedeljanec-Kneginec. Građevinski radovi provedeni su bez arheološkog nadzora, usprkos tome što je nadležni Konzervatorski odjel Ministarstva kulture nadzor propisao posebnim uvjetima za gradnju. Arheološki nadzor ugovoren je tek naknadno, te je kasnio u odnosu na zemljane radove na obilaznici. Stoga je došlo do devastacije dvaju dotad nepoznatih arheoloških nalazišta, Črnc – Prodnice i Jalkovec – Police. Na ostalom dijelu trase gdje je bilo moguće pravovremeno provoditi arheološki nadzor, nisu pronađena druga arheološka nalazišta (BEKIĆ – ČIMIN 2007; 2008).

Nadzorom je ustanovljeno kako su spomenuta nalazišta nepovratno uništena na prostoru trase, a iskopavanja nije bilo moguće provoditi izvan otkupljenog zemljišta. Jedina mogućnost bila je provesti zaštitna istraživanja u slučaju potrebe za izgradnjom odvodnih kanala uz obilaznicu. Konzervatorski odjel ponovno je propisao potrebu arheološkog nadzora za buduće zemljane radove na odvodnim kanalima uz trasu, koji su ponovno započeli bez arheološkog nadzora. Naknadnim dolaskom arheološke ekipe bilo je moguće samo djelomično istražiti oštećene objekte u iskopu kanala, dok u nastavku kopanja kanala na Policama i Prodnicama nisu pronađeni novi značajniji objekti.

Ovakav uvod potreban je da se barem djelomično dočara “krimić” ozračje ovih arheoloških istraživanja. Stoga ni rezultati istraživanja nisu onakvi kakvi su mogli biti u idealnim uvjetima.

Ipak, ovakav scenarij nije se dogodio ni prvi ni zadnji puta, a usprkos tome nadam se kako će ovaj članak pokazati da i tako prikupljeni nalazi mogu biti od koristi istraživačima u budućnosti.

Jalkovec – Police

Police je toponim izdužene riječne grede između sela Jalkovec i Gojanec. Greda je blago uzvišena u odnosu na okoliš, a nedaleko, s njezine južne strane teče rijeka Plitvica. Cijela uzvisina se koristi kao oranica, a u izoranim brazdama moguće je mjestimično pronaći ulomke keramike. Položaj ovog nalazišta slični mnogim drugima položenim u blizini toka Plitvice, a posebice uz njenu lijevu obalu. Ova greda je veličine oko 200x100 metara a obilaznica siječe njen zapadni dio.

Slika 1. – Pogled na devastirano nalazište Jalkovec – Police prema sjeveru – prikupljanje uzoraka keramike iz jedne od jama. (L. Bekić)

Figure 1 – View of the devastated site Jakovec – Police from the south – collecting of samples of pottery from one of the pits. (L. Bekić)

Tijekom nadzora u svibnju 2006. g., prije zatrpavanja trase obilaznice, bilo je moguće uočiti brojne oštećene objekte. Iz dvije jame (J 1 i J 2) su prikupljeni i neki nalazi. U obje jame prikupljeni su nalazi keramike koji se mogu datirati u kasno brončano doba. Najviše tragova objekata bilo je na najvišem dijelu grede kao što se vidi iz perspektive na slici 1. Nažalost, građevinari su zatrpali trasu prije nego što se moglo izvršiti istraživanje (BEKIĆ – ČIMIN 2007; 2008).

Nakon što je okopnio snijeg, započeli su radovi na arheološkom nadzoru iskopa odvodnih kanala.¹ U kanalu strojno iskopanom prije našeg dolaska, na istočnom dijelu obilaznice a južno od

¹ Voditelj ovih radova bio je Luka Bekić a zamjenik voditelja Robert Čimin. U stručnoj ekipi sudjelovali su i arheolozi Vinko Madiraca, Igor Mihajlović te geodet Damir Oštrek. Radovi su trajali nekoliko dana u veljači 2008. g., a

nadziran je iskop tristotinjak metara kanala. Osim nalaza kasnobrončanog doba pronađeni su i nalazi iz antike te ranog i razvijenog srednjeg vijeka.

prijelaza Gojanec, otkriveno je osam oštećenih objekata. Njihovi ostaci arheološki su istraženi. K 1 i K 2, K 3 i K 4 kao i ukopi K 5 i K 6 vjerojatno su tragovi nekih novovjekih kanala za navodnjavanje a u njima je nađen manji broj ulomaka prapovijesne i antičke keramike. Također i K 7 može biti određen kao neki recentni ukop. Jame K 8 i K 11 prema svojim nalazima pripadaju kasnom brončanom dobu (BEKIĆ 2008; 2009).

Prilikom daljnjeg arheološkog nadzora na nalazištu Police iskopan je kanal zapadno od prijelaza Gojanec i tu su pronađeni samo sporadični arheološki nalazi od kojih se izdvajaju ulomci jedne antičke posude ukrašene metličastim ukrasom. No prilikom kopanja kanala uz sjevernu stranu lokalne ceste Gojanec – Jalkovec pronađena je, uz brojne recentne ukope i otpad, osamljena jama K 12. U toj jami pronađeno je mnoštvo keramičkih ulomaka, životinjskih kostiju i željezne zgure. Objekt se može pripisati razdoblju razvijenog srednjeg vijeka, odnosno prijelazu 11. na 12.st. Na ovom dijelu trase pregledani su i otprije iskopani kanali sa zapadne strane obilaznice, od željezničke pruge sve do rijeke Plitvice (potencijalno nalazište Jalkovec- Šarnica) te je pronađeno mnoštvo arheoloških nalaza, posebice pred šumom kod Plitvice (BEKIĆ 2008; 2009).

Jama K 8

Jedini neoštećeni objekti u kanalu jugoistočno od prijelaza Gojanec su ukopi K 11 i K 8. Jama K 11 su tragovi veće zemunice koja nije istražena u cijelosti jer podilazi pod asfaltiranu obilaznicu. U njoj je pronađeno mnoštvo ulomaka keramike, uglavnom većih i jako prepaljenih komada. Tek nekoliko ulomaka može se tipološki pobliže odrediti.

Slika 2. – Jalkovec – Police. Tijekom pražnjenja žare u K 8. (R. Čimin)

Figure 2 – Jalkovec – Police. In course of the emptying of the urn in K 8. (R. Čimin)

Veliko iznenađenje bio je objekt K 8. Tu je riječ o ukopu velike keramičke posude, u kojoj je bilo vidljivo pet cjelovitih posudica, prekrivenih većim pločastim ulomkom keramike. Nažalost, sve posudice bile su odavno popucale u stotine ulomaka, najčešće veličine 1 x 1 cm. S obzirom na

svoju slabu očuvanost, sve posudice bile su na dugotrajnoj restauratorsko konzervatorskoj obradi, koja je završena uspješno.² Tek tada je ustanovljeno kako su posudice bile ukrašene blagim zaglađivanjem, žlijebljenjem te ručkicama visoko uzdignutim nad obodom. Te i ostale odlike pripisuju ove posude kulturi polja sa žarama. Uz rekonstruiranih pet posudica, iz mnoštva sitnih ulomaka prepoznate su još dvije ručkice te jedan profil posude s rebrastim ukrasom. Nažalost, nije bilo moguće dopuniti ove tri cjeline posuda do potpune rekonstrukcije. Tako možemo pretpostaviti kako se u žari nalazilo sveukupno sedam ili osam malih posudica.

Velika posuda, nazovimo je žara, nije sačuvana u cijelosti, već možda nešto manje od nekađašnje polovice. Naime, sačuvano je dno i njezin donji dio trbuha koji se još širi, bez tragova ponovnog sužavanja ili nekog oboda. Kao ukras treba navesti okomito kaneliranje, odnosno “kanelirani barbotin” na sačuvanom dijelu trbuha (VRDOLJAK 1995: 12). Na osnovi malo sačuvanih odlika nije ju moguće tipološki odrediti.

Također je nemoguće odrediti kakvoj posudi su pripadali ulomci trbuha koji su prekrivali posudice u žari. Riječ je, očito, o nekoj većoj posudi jer su površine ulomaka veličine i do 20 x 10 cm bez značajnijih tragova zakrivljenosti.

Na dnu žare se nalazilo više cijelih manjih posudica. Prema svojim tehničkim osobinama, odnosno kvaliteti izrade, debljine stijenke, vrsti gline, jačini pečenja, itd. mogli bismo zaključiti kako su sve izrađene od ruku istog lončara.

Iz ulomaka prikupljenih u žari rekonstruirane su četiri bikonične šalice s visoko postavljenim ručkama. Pronađena je još jedna ručka koja je vrlo vjerojatno pripadala sličnoj šalici, te ih je tako u žari moglo biti pet.

Zanimljive su iako naizgled iste, odlikuju se i nekim neobičnim tipološkim razlikama. Dvije, odnosno tri, imaju trokutaste profile ručki dok ostale dvije imaju plosnate profile. Profili oboda su također različiti. T.2-1 ima unutarnji dio oboda fasetiran dok ostali primjerci nemaju tu značajku. T.1-2 ima za razliku od ostale tri šalice koso položenu unutarnju plohu oboda, dok su na ostala tri primjerka te plohe gotovo vodoravne. Sve četiri šalice su bikonične te imaju “omphalos” dna na kojima uglavnom ne mogu uspravno stajati.

Ove šalice iste su kao i primjeri s nalazišta Kalnik – Igrišće, gdje ih Vrdoljakova opisuje kao šalice bikonična tijela s ručkama trokutasta presjeka, koje se uzdižu iznad oboda i tako ih postavlja u svoj tip C-5b. Ona ih datira na kraj Br D ili početak Ha A te na osnovi mnogih navedenih primjera u baierdorfsko-velatičku kulturu (VRDOLJAK 1995: 20, 33, 34).

Osim šalice u žari se nalazila i jedna zdjela (T.2-5). Zdjela ima male rogolike završetke na nasuprotnim stranama oboda te nasuprotno utisnuta po tri uzdužna žlijeba koji tako čine neku vrstu križa na dnu posuda. Oblikom slična zdjela je pronađena i na nalazištu Kalnik – Igrišće i vjerojatno pripada tipu B3e, a Vrdoljakova navodi kako su ove rogolike ručke “specifičnost kalničkog materijala i jedna lokalna varijanta” (VRDOLJAK 1995: 29, T.20-3).

Treći tip posude iz žare je samo djelomično očuvan (T.1-3). Vjerojatno je riječ o zdjeli ili šalici s kaneliranim ukrasom na najširem dijelu. I ova posuda vrlo je tanka i krhka pa se stoga i nije sačuvala u potpunosti. Ovakav tip ukrasa zastupljen je i na Kalniku- Igrišću (VRDOLJAK 1995: T.33-1) i drugdje (Lipovac – PAVIŠIĆ 1993: T3-4). Uglavnom se datira u mlađe faze kulture polja sa žarama ali ima ga i u starijim (PAVIŠIĆ 1993: 27).

2 Sortiranje i rekonstrukciju nalaza iz objekta K 8 obavila je Maša Vuković-Biruš iz Odjela za restauriranje kop-

nenih arheoloških nalaza Hrvatskog restauratorskog zavoda.

Slika 3. – Rekonstruirane posude i pokušaj naknadnog prikaza zatečene nalazne situacije u K 8.
(R. Mosković)

Figure 3 – Reconstructed vessels and an attempt to reconstruct the situation as found in K 8
(R. Mosković)

Osim ovih posudica, u “žari” nije bilo drugih nalaza. Tijekom iskopavanja činilo se kako je riječ o grobu ili njegovu prilogu, međutim u žari i okolici nisu pronađeni tragovi spaljivanja ili ljudskih kostiju. Druga je mogućnost kako je ova žara zapravo služila kao pitos, odnosno ukopana velika spremišna posuda. Takve posude nisu nepoznate u kasnobrončano doba (Oloris – DULAR – ŠAVEL – TECCO-HVALA 2002: 39). Tako su i ove posudice mogle u njoj biti spremljene, umjesto hrane, neke vrste “ostave” keramičkih posuda. Naime, šalice nas mogu podsjećati na set finijeg posuđa koje je domaćin čuvao za posebne prilike.

Ostali kasnobrončanodobni nalazi

Kako bi se dobio uvid u kontekst ovog neobičnog ukopa, treba kratko predstaviti i ostale kasnobrončanodobne nalaze s ovog nalazišta.

U jami K 2 prikupljen je i jedan obod zdjele ukrašen kosim kaneliranjem ili “turbanastim ukrasom” na uvučenom obodu. On bi pripadao tipu zdjela B3d kakve se pronalaze i na nalazištu Kalnik – Igrišće (VRDOLJAK 1995: T.23-2), a i drugdje (Kiringrad, BALEN-LETUNIĆ 1987: T.1-1; Gačića – Lanici, PAVIŠIĆ 1992: T.2-7; Jakopovec – Blizna, BEKIĆ 2006: T.10-2).

Ukras plastične trake s rupicama utisnutim prstima (T.3-2), prikupljen među mnoštvom neodredivih ulomaka u jami J 1, tipičan je ukras kakav nalazimo na posudama u ovom razdoblju, ali i drugim razdobljima, pa sam po sebi nema neku točniju datacijsku vrijednost.

U jami K 11 izdvaja se dio zdjele s ručkom i ukrasom rogova na obodu (T.3-3) kojem nisam uspio pronaći točnu usporedbu. Sličan ukras ali s jednim “rogom” i bez ručke postoji i na drugim na-

lazištima početka kulture polja sa žarama (Mačkovac – Crišnjevi, KARAVANIĆ – MIHALJEVIĆ – KALAFATIĆ 2002: T.3-2). Treba, doduše, naglasiti kako se rogoliki ukrasi nalaze i na širokim razvraćenim zdjelama s nasuprotno postavljenim ručkama koje se često koriste i kao pogrebne žare, ali one su uglavnom dosta različite od ovog ulomka.

T.3-5 je ulomak trbuha neke veće posude sa sačuvanom poluručkom. Teško je odrediti kojoj je posudi ovaj ulomak pripadao, ali ovakve poluručke – jezičaste ručke poznate su i na drugim nalazištima ranije kulture polja sa žarama (Kalnik – Igrišće, VRDOLJAK 1995: T2-2; Gačića – Lanici, PAVIŠIĆ 1992: T.6-2; T.8-4; Virovitica – Antunovac, PAVIŠIĆ 1993: T.1-1; Doljni Lakoš – Oloris, D3, DULAR 2002: 157).

Mali ulomak oboda (T.4-2) s unutra uvučenim i zadebljanim rubom ima brojne usporedbe među nalazima starije faze kulture polja sa žarama (npr. Doljni Lakoš – Oloris, S2, DULAR 2002: 151).

Među slučajnim nalazima s Polica se pronalazi i nekoliko oboda s izvučenim obodom. Izvučeni obod T.4-7 s blago fasetiranim unutarnjim dijelom ima sličnosti s loncima tipa L7 u Doljnjem Lakošu – Olorisu (DULAR 2002: 148). Jako razvraćen obod T.4-11 također ima paralele u Doljnjem Lakošu – Olorisu, u skupini lonaca L8 (DULAR 2002: 148) koji se datiraju u stariju fazu kulture polja sa žarama.

T.4-10 je manji keramički ulomak koji bi se možda mogao pripisati koljenastoj ručki šalice. Kao takav pripadao bi šalicama tipa C5b kakve se nalaze i na Kalnik – Igrišću (VRDOLJAK 1995: T33-3) i drugdje (Kiringrad, BALEN-LETUNIĆ 1987: T2-1; Gačića – Lanici, PAVIŠIĆ 1992: T.6-1).

Jedan ulomak ukrašen urezivanjem je T.4-12. Kao ukras može se prepoznati za to razdoblje čest motiv vodoravnih crta i trokuta. Slični ukrasi poznati su i na drugim nalazištima ovog razdoblja (Kalnik – Igrišće, VRDOLJAK 1995: T.34-2,5; T.35-4) te drugdje.

Iz ovih primjera vidljivo je kako se i ostali nalazi s nalazišta Jalkovec – Police uglavnom mogu datirati u isto razdoblje kada i nalazi iz jame K 8. Stariji ili mlađi prapovijesni nalazi na ovom mjestu nisu pronađeni.

Zaključak

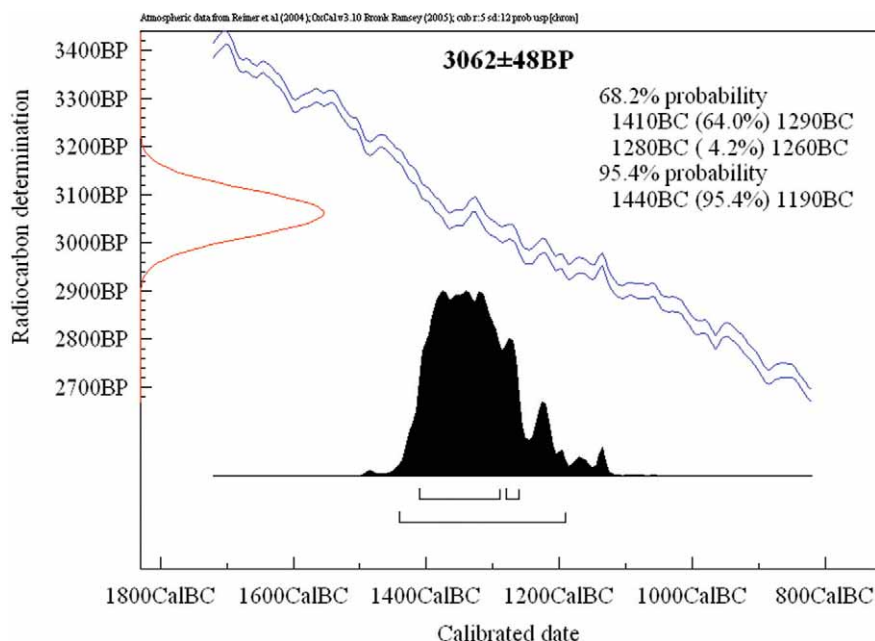
Osim ulomaka posudica u žari je pronađeno i par mrvica ugljena. Prikupljeni uzorci datirani su metodom AMS c-14.³ Kalibracijom sirovog rezultata mjerenja radioaktivnog ugljika dolazimo do datuma calBC: 1322 +/- 61.⁴ Širi raspon kalibracijskih mogućnosti prikazan je grafički putem programa OxCal (Slika 4.).

Tipološkom analizom nalaza rekli bismo da se jama K 8 može datirati u stariju fazu kulture polja sa žarama, a također i velika većina ostalih nalaza iz drugih jama. Raznim usporedbama s ostalim nalazištima naši oblici keramike mogu se datirati u Br D i u prijelaz iz Br D u Ha A 1. To bi prema ustaljenoj starijoj apsolutnoj kronologiji iznosilo doba otprilike od 1300. do 1200. godine prije Krista (VINSKI-GASPARINI 1973: 177, Sl. 7). Prema Vinski-Gasparinijevoj, Virovitička grupa traje otprilike od 1320. – 1220. godine, pa bi tako naša C14 datacija ulazila u zadano razdoblje.

O mogućoj nešto mlađoj tipološkoj dataciji zasad ne bi trebalo raspravljati jer je, čini se, pitanje trajanja Virovitičke grupe i postojanja Grupe Zagreb te utjecaja iz kruga Baierdorf – Velatice još

3 Analiza je obavljena na *Institut for Fysik og Astro-nomi, Aarhus Universitet* u Danskoj. Uzorak pod brojem AAR 12467 izmjeren je kao 3062 ± 48 BP.

4 Kalibrirano programom QuickCal Ver. 1.3.1 s krivuljom CalPal2004_SFCP.

Slika 4. – Kalibracija C-14 rezultata putem programa OxCal 3.10 (C. Bronk Ramsey 2005).

Figure 4 – Calibration of C-14 results by using the programme OxCal 3.10 (C. Bronk Ramsey 2005).

otvoreno (DULAR 2002: 205 i drugi autori). Također je bitno i nepostojanje apsolutnih datuma poput c-14 analiza koji bi zadovoljavajuće popratili kulturne mijene. Iz tog razloga smatram kako zasad s kulturnim određenjem i apsolutnim c14 datumom iz Polica možemo biti zadovoljni.

Novo nalazište starije faze kasnog brončanog doba Jalkovec – Police jedno je od rijetkih u ovom dijelu Hrvatske. Najbliže nalazište je Jakopovec-Blizna, gdje su pronađeni ostaci naselja te paljevinski grob, iako je na Blizni više nalaza iz mlađih faza kasnog brončanog doba, kao uostalom i na nalazištu Nedelišće – Stara ves (BEKIĆ 2006). Sljedeće najbliže nalazište je nalaz groba kod Lepoglave (ŠIMEK 2003), te nalazište Martijanec – Zgališće kod Ludbrega koje, doduše, već pripada fazi II (VINSKI-GASPARINI 1973) te za Police vrlo važno nalazište Kalnik – Igrišće koje nam je pružilo najbolje usporedbe u nalazima (VRDOLJAK 1995). Ostala nalazišta u Podravini “načičkana” su jugoistočnije, na širem virovitičkom području (navedena kod LOŽNJAK-DIZDAR 2005). Sjeverozapadno u Sloveniji se nalaze samo dva značajna nalazišta, Doljnji Lakoš – Oloris i Rabelčja vas kod Ptuja (DULAR – ŠAVEL – TECCO-HVALA 2002; DULAR 2002).

Iz ovoga je razvidno kako na širem području Varaždina i Čakovca do sada nismo imali ovakvih nalaza pa je s time ovo nalazište značajan prilog proučavanju najstarijeg razdoblja kulture polja sa žarama u Hrvatskoj.

Treba napomenuti kako ovaj prostor podsjeća na mnoga druga nalazišta uz tok Drave. Na tom prostoru naselja su često razvedena, što znači da se arheološki objekti nalaze razbacani na vrlo velikom prostoru. Uglavnom su objekti grupirani na blago uzvišenim položajima, nekadašnjim sprudovima – naplavnim riječnim gredama, ali postoje i neke iznimke. Te odlike otežavaju nam njihovo točno ubiciranje i samim time postupak zaštite. Istraživanjem velikih prostora u riječnim dolinama sve više se otkrivaju tragovi naseljavanja iz razdoblja za koja se prije smatralo kako se redovito nalaze na uzvišenim i utvrđenim naseljima.

Na nalazištu Police kod Jalkovca je, unatoč teškim uvjetima za rad, otkriveno pet arheoloških objekata iz kasnog brončanog doba i razvijenog srednjeg vijeka. Pokretni nalazi iz objekata K 8 i K 12 ističu se svojim arheološkim značajem. U K 8 pronađeno je pet cjelovitih fino izrađenih posuda kulture polja sa žarama, koje su u cijelosti restaurirane. Kasnobrončanodobni nalazi pripadaju starijoj fazi kulture polja sa žarama koja je u široj okolici Varaždina bila gotovo nepoznata. K 12 je zemunica s mnoštvom nalaza keramike iz 10./11. stoljeća, koja je u našim krajevima u cijelosti također prilično slabo poznata, pa svaki ovakav nalaz puno znači. Uz to pronađeno je i mnoštvo drugih pokretnih nalaza koji nam govore o značaju ovog nalazišta. Svi ovi objekti sada su precizno geodetski kartirani što će pomoći u provođenju daljnjih postupaka zaštite i registracije ovog arheološkog nalazišta. Stoga smatram kako usprkos tome što na ovom mjestu nisu iskopani hektari i hektari nalazišta, ova manja istraživanja s pratećom objavom ipak čine značajan doprinos arheologiji ovog dijela Hrvatske.

KATALOG NALAZA

Tabla 1.

1. Rekonstruirana šalica tankih stijenki izrađena od pročišćene gline. Na površini tragovi zaglađivanja. Svijetlo do tamno smeđe boje. K 8.
2. Rekonstruirana šalica tankih stijenki izrađena od pročišćene gline. Na površini tragovi zaglađivanja. Svijetlo do tamno smeđe boje. K 8.
3. Dio posude tankih stijenki izrađene od pročišćene gline. Na površini tragovi zaglađivanja. Svijetlo do tamno smeđe boje. K 8.
4. Donji dio velike posude izrađene prostoručno od nepročišćene gline. Izvana svijetlo i tamno smeđe boje s crnim mrljama. U prijelomu crne a iznutra sive boje s crnim mrljama. Na vanjskoj površini barbotinski ukras u vidu okomitih plastičnih crta. K 8.

Plate 1.

1. Reconstructed thin-walled cup made out of purified clay. Traces of polishing on the surface. Light to dark brown. K 8.
2. Reconstructed thin-walled cup made out of purified clay. Traces of polishing on the surface. Light to dark brown. K 8.
3. A segment of thin-walled vessel made out of purified clay. Traces of polishing on the surface. Light to dark brown. K 8.
4. Lower segment of a large hand-made vessel made out of non-purified clay. On the outside, light and dark brown with black spots. Black in cross section, grey with black spots on the inside. On the outer surface *barbotin* ornament in the form of vertical plastic lines. K 8.

Tabla 2.

1. Rekonstruirana šalica tankih stijenki izrađena od pročišćene gline. Na površini tragovi zaglađivanja. Svijetlo do tamno smeđe boje. K 8.
2. Rekonstruirana šalica tankih stijenki izrađena od pročišćene gline. Na površini tragovi zaglađivanja. Svijetlo do tamno smeđe boje. K 8.

3. Ulomak šalice tankih stijenki izrađen od pročišćene gline. Na površini tragovi zaglađivanja. Svijetlo do tamno smeđe boje. K 8.
4. Ručka šalice (?) izrađena od pročišćene gline. Na površini tragovi zaglađivanja. Svijetlo do tamno smeđe boje. K 8
5. Rekonstruirana zdjela izrađena od pročišćene gline. Na površini tragovi zaglađivanja. Svijetlo do tamno smeđe boje. K 8.

Plate 2.

1. Reconstructed thin-walled cup made out of purified clay. Traces of polishing on the surface. Light to dark brown. K 8.
2. Reconstructed thin-walled cup made out of purified clay. Traces of polishing on the surface. Light to dark brown. K 8.
3. Fragment of thin-walled cup made out of purified clay. Traces of polishing on the surface. Light to dark brown. K 8.
4. Handle of a cup (?) made out of purified clay. Traces of polishing on the surface. Light to dark brown. K 8.
5. Reconstructed bowl made out of purified clay. Traces of polishing on the surface. Light to dark brown. K 8.

Tabla 3.

1. Ulomak ruba zatvorene zdjele s fasetiranim obodom izrađene od nepročišćene gline. Iznutra i izvana smeđe a u prijelomu crne boje. K 2.
2. Dio posude s ukrasom nalijepljene trake od nepročišćene gline. Izvana žućkaste a iznutra i u prijelomu tamno smeđe boje. Prepaljene površine. J 1.
3. Dio zdjele s očuvanom ručkom od slabo pročišćene gline s primjesama mrvica prepečene zemlje. Izvana svijetlo smeđe, u prijelomu crne a iznutra smeđe boje. Površina blago zaglađena. K 11.
4. Dio posude izrađene od pročišćene gline. Izvana smeđe, u prijelomu crne a iznutra svijetlo smeđe boje. Na površini tragovi blagog zaglađivanja. K 11.
5. Dio posude izrađen od nepročišćene gline. Crno ili sive boje, jako prepaljen. K 11
6. Dno posude izrađeno od pročišćene gline. Izvana i iznutra svijetlo smeđe a u prijelomu crne boje. Površina blago zaglađena. K 11.
7. Dno posude izrađeno od pročišćene gline. Izvana tamno smeđe, iznutra crvenkaste a u prijelomu sive boje. Prepaljeno. Unutarnja površina blago zaglađena. K 11.

Plate 3.

1. Fragment of the rim of a closed bowl with faceted border made out of non-purified clay. Brown on the inside and outside, black in cross section. K 2.
2. A segment of a vessel ornamented with pasted band made out of non-purified clay. Yellowish on the outside, dark brown on the inside and in cross section. Surface overburned. J 1.
3. A segment of a bowl with preserved handle made out of poorly purified clay with admixture of burned clay. Light brown on the outside, black in cross section, brown on the inside. Surface slightly polished. K 11.

4. A segment of a vessel made out of purified clay. Brown on the outside, black in cross section, light brown on the inside. Traces of mild polishing on the surface. K 11.
5. A segment of a vessel made out of non-purified clay. Black or gray, strongly overburned. K 11.
6. Bottom of a vessel made out of purified clay. Light brown on the outside and inside, black in cross section. Surface slightly polished. K 11.
7. Bottom of a vessel made out of purified clay. Dark brown on the outside, reddish on the inside, gray in cross section. Overburned. Inside surface mildly polished. K 11.

Tabla 4.

1. Dio posude izrađen od pročišćene gline s malo primjesa mrvica zapečene zemlje. Tamno smeđe boje. Površina blago zaglađena. J 2.
2. Ulomak ruba posude od nepročišćene gline. Smeđe boje. J 2.
3. Ulomak posude s dijelom ručke izrađen od nepročišćene gline s primjesama mrvica pečene zemlje. Tamno sive boje, prepaljen. J 2.
4. Piramidalni uteg od pročišćene gline s malo primjesa mrvica pečene zemlje. Slabo pečen, narančaste boje. J 2.
5. Ulomak ruba posude od nepročišćene gline. Narančaste, smeđe i crne boje. Prepaljen. Slučajni nalaz.
6. Ulomak ruba posude od nepročišćene gline s primjesama mrvica pečene zemlje. Izvana i u prijelomu narančaste, a iznutra svijetlo smeđe boje. Slučajni nalaz.
7. Ulomak drške od nepročišćene gline. Svijetlo do tamno smeđe boje. Prepaljen. Slučajni nalaz.
8. Ulomak ruba posude od nepročišćene gline. Smeđe do crvenkaste boje. Prepaljen. Slučajni nalaz.
9. Ulomak ruba posude od nepročišćene gline s primjesama mrvica pečene zemlje. Izvana i iznutra tamno smeđe a u prijelomu crne boje. Slučajni nalaz.
10. Ulomak ručke od nepročišćene gline. Narančaste, smeđe i crne boje. Prepaljen. Slučajni nalaz.
11. Ulomak ruba posude od nepročišćene gline. Izvana svijetlo smeđe u prijelomu i iznutra crne boje. Prepaljen. Slučajni nalaz.
12. Ulomak posude od nepročišćene gline. Izvana svijetlo smeđe u prijelomu i iznutra crne boje. Prepaljen. Urezan ukras na vanjskoj površini. Slučajni nalaz.

Plate 4.

1. A segment of a vessel made out of purified clay with minor admixtures of particles of burned clay. Dark brown. Surface mildly polished. J 2. Fragment of a vessel's rim made out of non-purified clay. Brown. J 2.
2. Fragment of a vessel rim made out of non-purified clay. Brown. J 2.
3. Fragment of a vessel with a part of the handle made out of non-purified clay with admixture of particles of burned clay. Dark grey, overburned. J 2.
4. Pyramidal weight made out of purified clay with minor admixture of particles of burned clay. Poorly burned, orange. J 2.

5. Fragment of a vessel's rim made out of non-purified clay. Orange, brown and black. Overburned. Sporadic find.
6. Fragment of a vessel's rim made out of non-purified clay with admixture of particles of burned clay. Outside and in cross section orange, inside dark brown. Sporadic find.
7. Fragment of a handle made out of non-purified clay. Light to dark brown. Overburned. Sporadic find.
8. Fragment of a vessel's rim made out of non-purified clay. Brown to reddish. Overburned. Sporadic find.
9. Fragment of a vessel's rim made out of non-purified clay with admixture of particles of burned clay. Outside and inside dark brown, black in cross section. Sporadic find.
10. Fragment of a handle made out of non-purified clay. Orange, brown and black. Overburned. Sporadic find.
11. Fragment of a vessel's rim made out of non-purified clay. Light brown on the outside, black in cross section and on the inside. Overburned. Sporadic find.
12. Fragment of a vessel made out of non-purified clay. Light brown on the outside, black in cross section and on the inside. Overburned. On the outer surface incised ornament. Sporadic find.

LITERATURA

- BALEN-LETUNIĆ, D. 1987 – Prehistorijski nalazi s Kiringrada. Zusammenfassung: Vorgeschichtliche Funde aus Kiringrad. *VAMZ*, 3.s., 20/1987: 1–30.
- BEKIĆ, L.
 – 2006. *Zaštitna arheologija u okolici Varaždina – Rescue archaeology in the Varaždin Environs*. Zagreb, 2006.
 – 2008. *Arheološki nadzor i iskopavanje pri građevinskim radovima na izvođenju kanala uz trasu jugozapadne obilaznice grada Varaždina, dionica Nedeljanec-Kneginec*. Zagreb, 2008. (stručno izvješće)
 – 2009. Jalkovec – Police. *HAG*, 5/2008 (2009). (u tisku)
- BEKIĆ, L. – R. ČIMIN 2007 – *Nadzor građevinskih radova na trasi jugozapadne obilaznice grada Varaždina, dionica Nedeljanec-Kneginec*. Zagreb, 2007. (stručno izvješće)
- ČIMIN, R. – L. BEKIĆ 2008 – Jugozapadna obilaznica grada Varaždina. *HAG*, 4/2007 (2008): 164.
- DULAR, J. 2002 – Doljnji Lakoš in mlajša bronasta doba med Muro in Savo. U: *Oloris. OpInstArSlov*, 5, 2002: 141–228.
- DULAR, J. – I. ŠAVEL – S. TECCO-HVALA 2002 – Bronastodobno naselje Oloris pri Doljnjem Lakošu. Bronzezeitliche Siedlung Oloris bei Doljnji Lakoš. U: *Oloris. OpInstArSlov*, 5, 2002: 11–140.
- KARAVANIĆ, S. – M. MIHALJEVIĆ – H. KALAFATIĆ 2002 – Naselje Mačkovac – Crišnjevi kao prilog poznavanju početaka kulture polja sa žarama u slavonskoj Posavini. The Mačkovac-Crišnjevi Settlement as a Contribution to Identifying the Beginnings of Unrfield Culture in Slavonian Posavina. *Prilozi*, 19/2002: 27–62.
- LOŽNJAK-DIZDAR, D. 2005 – Naseljenost Podravine u starijoj fazi kulture polja sa žarama. Die Besiedlung der Podravina in der älteren Phase der Urnenfelderkultur. *Prilozi*, 22/2005: 25–58.

- PAVIŠIĆ, I. 1992 – Neki novi nalazi Virovitičke grupe iz Gačišta kod Virovitice. Zusammenfassung: Einige neue Funde der Virovitica-Gruppe von Gačište bei Virovitica, *Prilozi*, 9/1992: 49–62.
- PAVIŠIĆ, I. 1993 – Kasnobrončanodobni nalazi s područja Virovitičko – podravske županije. Zusammenfassung: Spätbronzezeitliche Funde aus dem Areal des Virovitica- und Draulandkomitats. *Prilozi*, 10/1993: 23–35.
- ŠIMEK, M. 2003 – Grob kasnog brončanog doba iz Lepoglave. Summary: The late bronze age grave from Lepoglava. *OpA*, 27/2003: 151–156.
- VINSKI-GASPARINI, K. 1973 – *Kultura polja sa žarama u sjevernoj Hrvatskoj. Die Urnenfelderkultur in Nordkroatien*. Zadar, 1973.
- VRDOLJAK, S. 1995 – Tipološka klasifikacija kasnobrončanodobne keramike iz naselja Kalnik-Igrišće (SZ Hrvatska). Summary: Mineralogical analysis of the pottery in Kalnik area. *OpA*, 18/1994–95: 7–81.

ILUSTRACIJE FIGURES

- Tabla 1 – Jalkovec – Police, nalazi iz jame K 8. (L. Bekić)
Plate 1 – Jalkovec – Police, finds from the pit K 8. (L. Bekić)
- Tabla 2 – Jalkovec – Police, nalazi iz jame K 8. (L. Bekić)
Plate 2 – Jalkovec – Police, finds from the pit K 8. (L. Bekić)
- Tabla 3 – Jalkovec – Police, nalazi iz jama K 2, J 2 i K 11. (L. Bekić)
Plate 3 – Jalkovec – Police, finds from the pits K 2, J 2 i K 11. (L. Bekić)
- Tabla 4 – Jalkovec – Police, nalazi iz jame J 2 i slučajni nalazi. (L. Bekić)
Plate 4 – Jalkovec – Police, finds from the pit J 2 and sporadic finds. (L. Bekić)

SUMMARY

JALKOVEC – POLICE, PIT K 8 I AND OTHER FINDS OF THE URNFIELD CULTURE

During the excavations of drainage canals along the Varaždin bypass the Croatian Conservation Institute conducted the archaeological surveillance. Unfortunately, the construction works started before the archaeological team arrived at the scene, so a fair portion of the site was irreversibly destroyed. Nonetheless, five archaeological structures from the Late Bronze Age and High Middle Ages were recognized on the site of Police near Jalkovec. Movable finds from the structures J 1 and J 2 with K 8 and K 11 belonged to the Late Bronze Age. In K 8, a large partially preserved vessel was found, with seven complete vessels in it, five of which were completely restored. The LBA finds from this site typologically belong to the earliest phase of the Urnfield culture – the Virovitica group. C 14 AMS radiocarbon dating analysis showed that the material from the pit K 8 can be dated to 1322 +/- 61 calBC, which is consistent with our typological determination. All the structures are now accurately geodetically charted, which should help with future conservation efforts and registration of this archaeological site.

Rukopis primljen: 21.XI.2009.
Rukopis prihvaćen: 21.XI.2009.

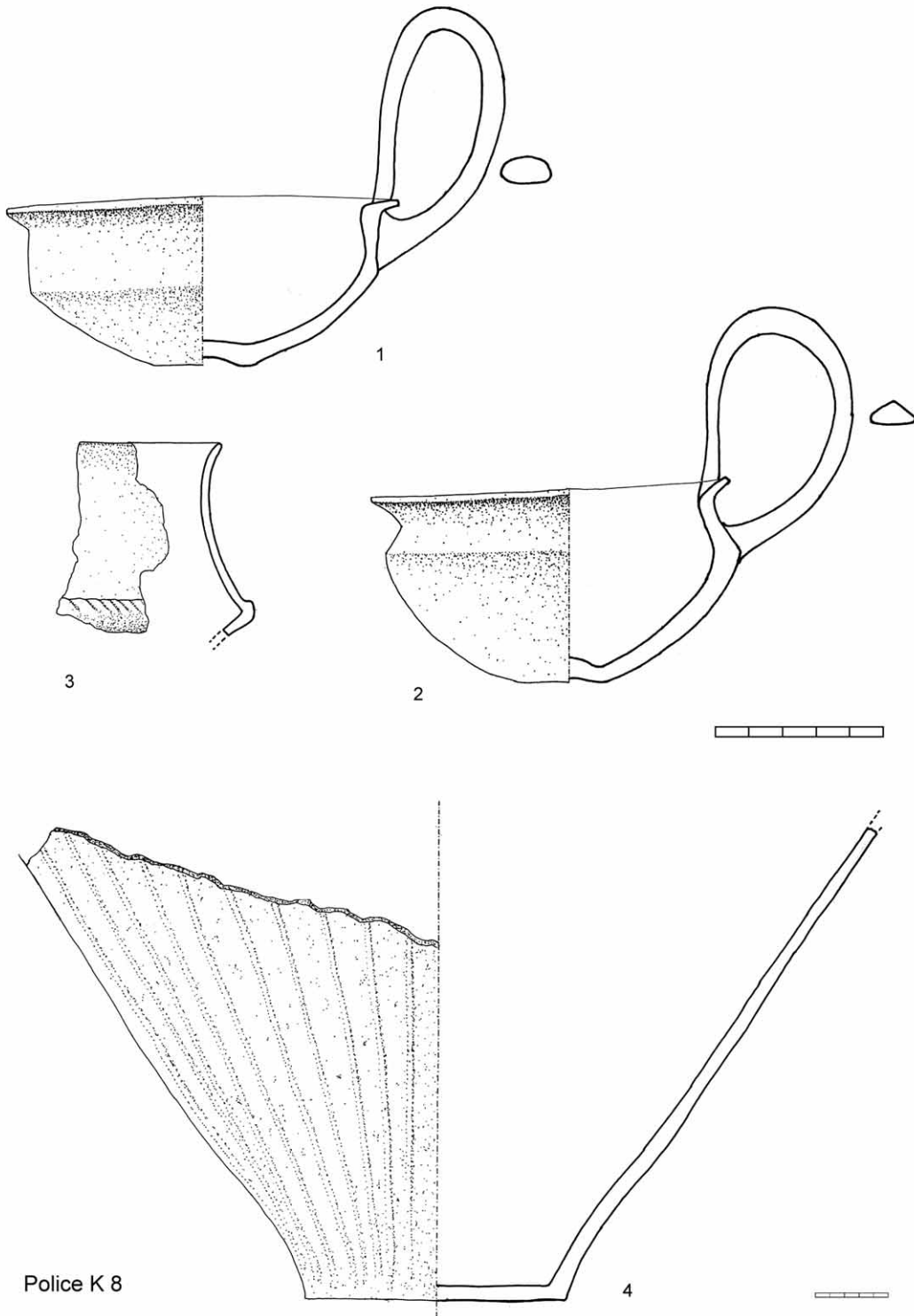

Tabla 1 – Plate 1

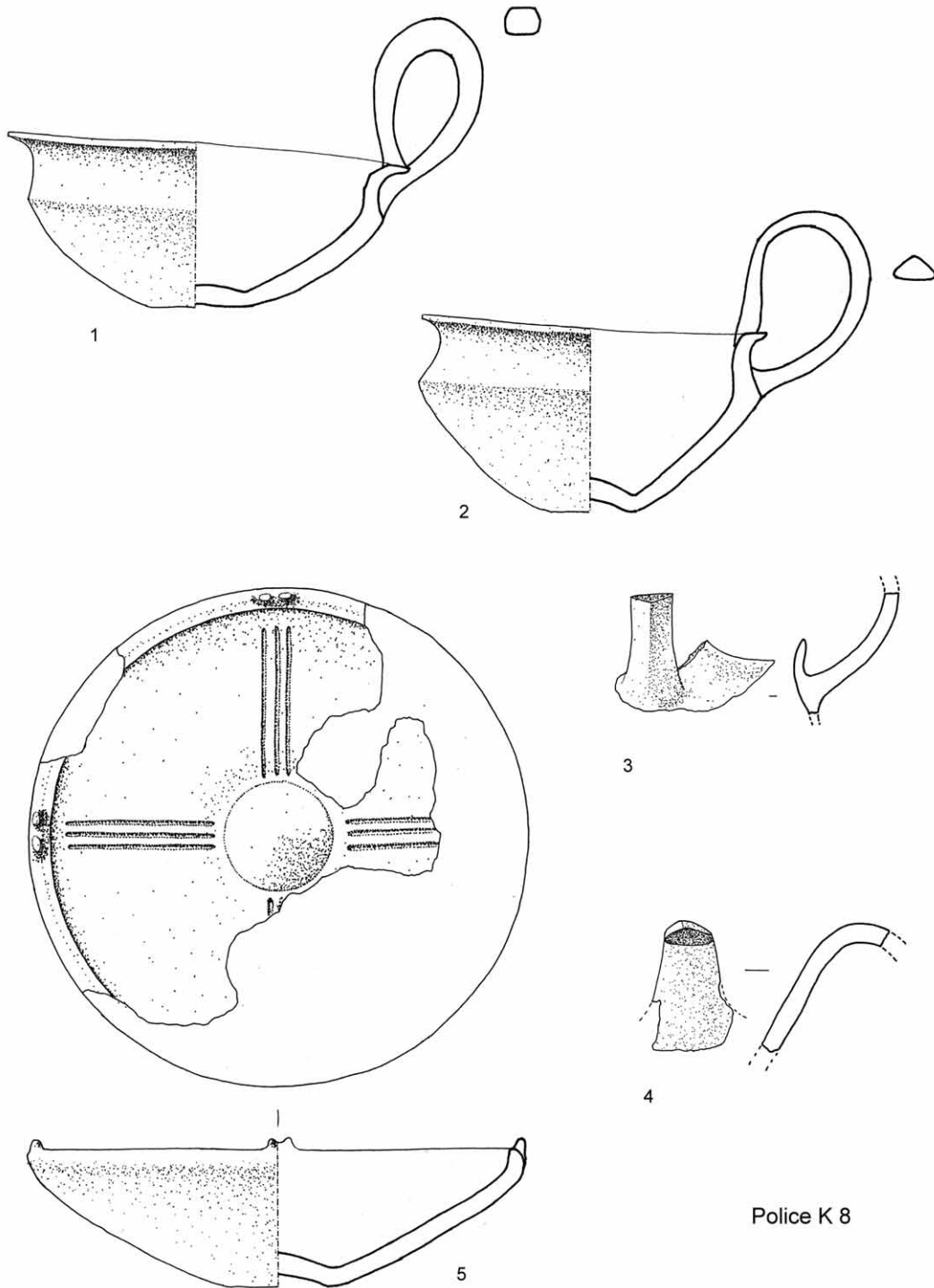

Tabla 2 – Plate 2

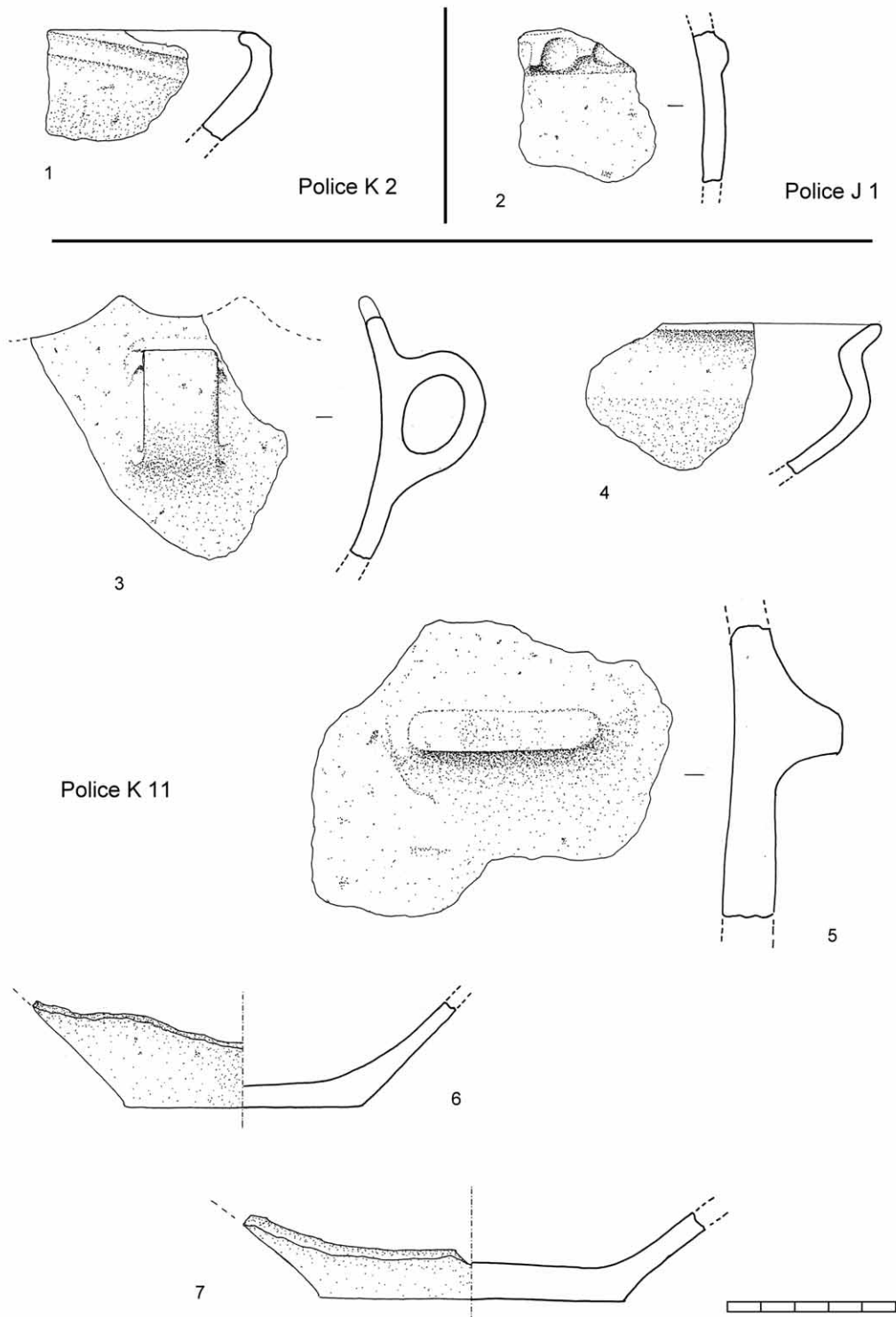

Tabla 3 – Plate 3

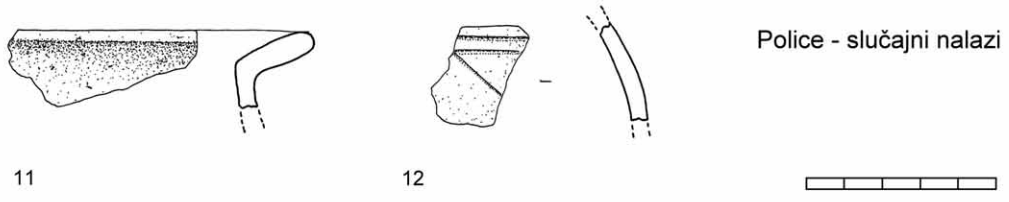
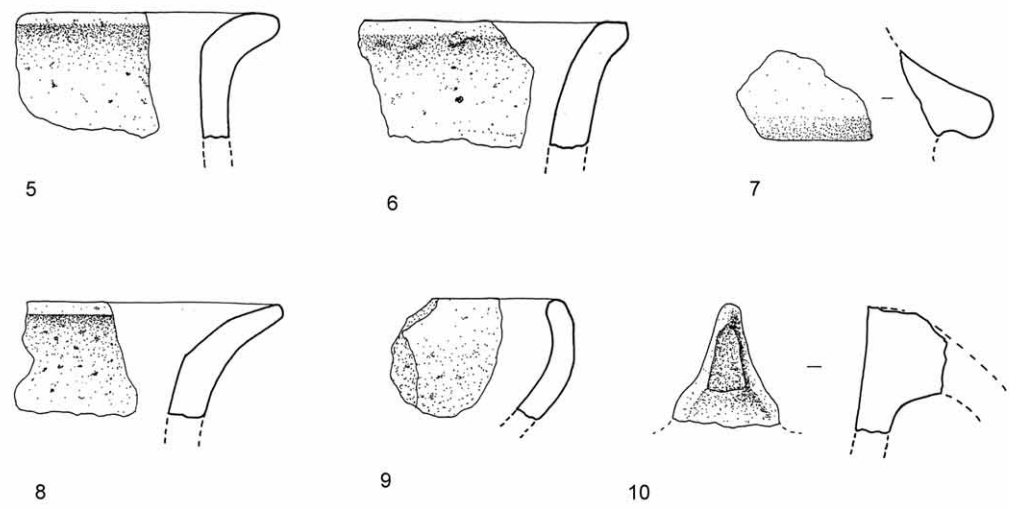
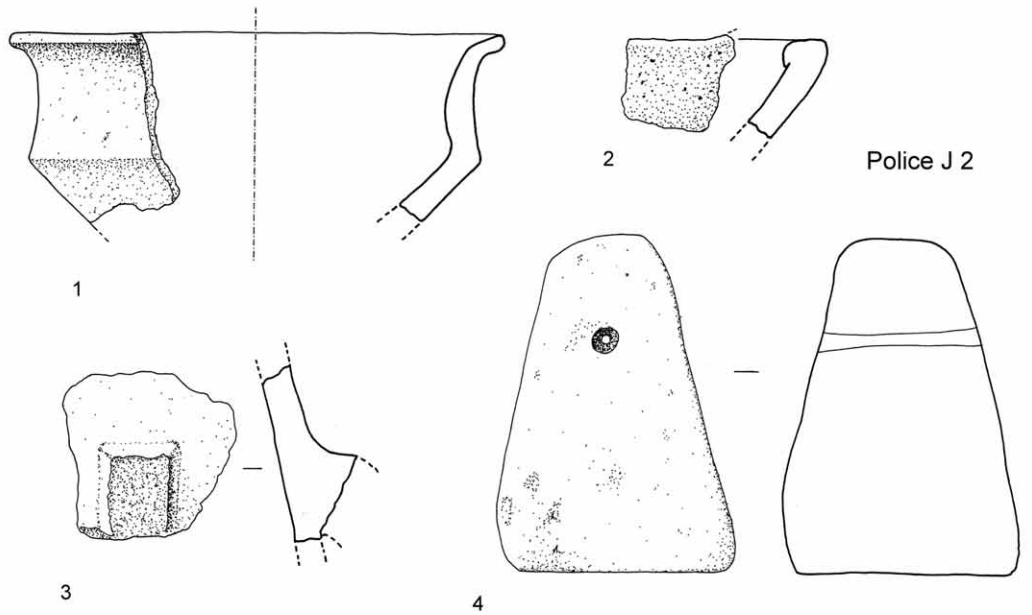

Tabla 4 – Plate 4